SCI-CONF.COM.UA

SCIENCE AND EDUCATION: SYNERGY OF INNOVATION

PROCEEDINGS OF III INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE OCTOBER 26-28, 2025

BERLIN 2025

SCIENCE AND EDUCATION: SYNERGY OF INNOVATION

Proceedings of III International Scientific and Practical Conference

Berlin, Germany

26-28 October 2025

Berlin, Germany

2025

UDC 001.1

The 3rd International scientific and practical conference "Science and education: synergy of innovation" (October 26-28, 2025) MDPC Publishing, Berlin, Germany. 2025. 423 p.

ISBN 978-3-954753-01-7

The recommended citation for this publication is:
Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Science and education: synergy of innovation. Proceedings of the 3rd International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Berlin, Germany. 2025. Pp. 21-27. URL: https://sci-conf.com.ua/iii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-science-and-education-synergy-of-innovation-26-28-10-2025-berlin-nimechchina-arhiv/.

Editor
Komarytskyy M.L.
Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: berlin@sci-conf.com.ua

homepage: *https://sci-conf.com.ua*

©2025 Scientific Publishing Center "Sci-conf.com.ua" ®
©2025 MDPC Publishing ®
©2025 Authors of the articles

PHILOLOGICAL SCIENCES

56. ***Zhdaniuk T., Heletka M.*** 305
TRANSLATION METHODS OF ROAD SIGNS FROM ENGLISH INTO UKRAINIAN

57. ***Бойчук К. С.*** 311
ВИТОКИ ХУДОЖНЬОГО МИСЛЕННЯ В. ПІДМОГИЛЬНОГО

58. ***Дубровська І. Б.*** 318
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У П'ЄСІ БЕРТОЛЬДА БРЕХТА «КАР'ЄРА АРТУРО УЇ, ЯКУ МОЖНА БУЛО СПИНИТИ»

59. ***Куравська Н. Ю., Васютин Х. Р.*** 324
ГРАМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОНВЕРСАЦІЙНИХ ІМПЛІКАТУР У АНГЛОМОВНОМУ СУДОВОМУ ДИСКУРСІ

ECONOMIC SCIENCES

60. ***Kizin H. V.*** 328
CLASSIFICATION MODELS OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN SOCIAL HOUSING CONSTRUCTION UNDER THE CONDITIONS OF UKRAINE'S POST-WAR RECOVERY

61. ***Бурєннікова Н. В.*** 331
ПРОЄКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ SEE-УПРАВЛІННЯ З УРАХУВАННЯМ РИЗИКІВ

62. ***Джафарова Рашба Мамедбагир кызы, Гусейнова Нурлана Зульфикар кызы*** 339
РОЛЬ ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКИ В РЕГУЛИРОВАНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

63. ***Живко З. Б., Алеян В. М., Поліщук Д. С.*** 343
МІЖНАРОДНІ МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ У ВОЄННИЙ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД: ВИКЛИКИ, РИЗИКИ ТА НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ

64. ***Кужель В. В., Николюк Н. П., Опалко К. С., Кужель Р. В.*** 348
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

65. ***Матвійчук Р. В.*** 356
ОСОБЛИВОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В СФЕРІ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ

66. ***Намлієва Н. В.*** 364
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМУНІКАЦІЙ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

67. ***Очеретько Л. М., Воронкова А. В.*** 368
СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

ПРОЄКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ SEE-УПРАВЛІННЯ З УРАХУВАННЯМ РИЗИКІВ

Бурєнчікова Наталія Вікторівна
д.е.н., професор
Вінницький національний технічний університет
м. Вінниця, Україна

Вступ. В умовах сучасної політичної та економічної нестабільності проблема управління ризиками в проєктному менеджменті набуває особливої актуальності для вітчизняних промислових підприємств, що зумовлює необхідність пошуку й впровадження удосконаленої методології і відповідних механізмів системного, а не спорадичного підходу до управління ризиками в складних, динамічних системах різних типів та рівнів управління. Метою такого підходу є досягнення оптимального рівня результативності функціонування систем в умовах стохастичного середовища, яке завжди супроводжується ризиками та ймовірними втратами. У зв'язку з цим виникає потреба у глибокому дослідженні сутності, структури та наслідків ризиків, методів їх ідентифікації, принципів класифікації, а також аналізу джерел і чинників ризику, методів їх вимірювання, оцінювання, прогнозування динаміки та розробки дієвих механізмів управління. Впровадження окресленого підходу у практику управління може істотно знизити негативний вплив ризиків на функціонування підприємств як систем і сприяти підвищенню їхньої результативності. У цьому контексті особливої ваги набуває розробка дієвої методології управління ризиками в проєктному менеджменті, яку може представляти SEE-управління.

Мета роботи полягає у висвітленні деяких аспектів методології управління ризиками в проєктному менеджменті як засобу підвищення дієвості процесу функціонування підприємств як складних систем на основі авторських моделей і показників складових результативності в них на основі

SEE-управління.

Матеріали та методи. У дослідженні застосовано методи узагальнення, аналізу і синтезу, індукції та дедукції; системний, ситуаційний, процесний підходи; моделі Бурєннікової (Поліщук)-Ярмоленка складових результативності будь-якого процесу для вимірювання й оцінювання певних складових результативності процесу, який досліджується (див. [1, 2 та ін.]). Використано категоріальний апарат стосовно кількісних і якісних складових результативності процесів та основні авторські показники щодо вимірювання цих складових, які презентовано в [1-3]. При розгляданні процесу ми, як і завжди, вважатимемо, що наслідком процесу є його продукти: як користь, як затрати, загальний продукт у вигляді продукту як користі та продукту як затрат, масштабний продукт у вигляді продукту як користі та тієї частини продукту як затрат, котра пропорційна частці продукту як користі в загальному продукті. Складовими показника результативності R процесу в наших моделях є: V-показник загального продукту процесу; Z – показник його продукту як затрат процесу; $G = (V - Z)$ – показник продукту як користі (досягнення) процесу; $K = G + Z \cdot G / V$ – показник масштабного продукту процесу; $E = V / Z$ – показник ефективності процесу як відношення показників загального продукту V і продукту як затрат Z; $R = K \cdot E = K \cdot V / Z = G\ (1 + V / Z)$ – показник результативності процесу (детальніше див. [1-3, 12 та ін.]). Для обчислення зазначених вище показників використовуються річні фінансові звіти досліджуваних підприємств; при цьому розрахунки здійснюються у грошовому вираженні (гривнях) у фактичних цінах на одного працюючого.

Одним із підходів до оцінювання результативності процесів у функціонуванні систем з урахуванням ризиків є запропонований нами раніше підхід, висвітлений у роботах [1-4 та ін.], який уже понад 30 років підтверджує свою практичну цінність у визначенні результативності будь-яких процесів системного функціонування. Цей підхід отримав назву SEE-управління, у межах якого здійснюється визначення відповідних SEE-ризиків. Основою SEE-управління є SEE-аналіз, який розглядається як аналіз ефективності

процесів системного функціонування за допомогою авторських моделей та відповідних показників масштабності, ефективності та результативності їхніх підпроцесів, у тому числі, в проєктному менеджменті. Елементами SEE-аналізу процесу є його *F*-імпульси, котрими ми назвали фактори, які впливають на формування продуктів процесу (*F = V, Z, G,* 1+*Z/V, K, E, G/Z, V/G, R*). Поняття *F*-імпульсів процесу базується на понятті темпів приросту відповідних показників складових результативності процесу. Такі імпульси можуть бути як позитивними, так і негативними; саме вони, на нашу думку, сприятимуть окресленню напрямків подальшого функціонування та розвитку підприємств як систем. Окрім того, імпульси ініціюють процес розвитку підприємств як систем [4].

Результати та обговорення. Хоча теорія ризику є відносно новою наукою, на сьогоднішній день сформувалося чимало різних підходів і трактувань поняття «ризик». Термін «ризик» походить від грецької «ridsikon, ridsa» – струмок, скеля. У перекладі з італійської «risiko» означає небезпеку, загрозу, risisare – маневрувати між скелями. З французької «risque» перекладається як загрожувати, ризикувати. Природі ризиків, чинникам їх виникнення та методам управління ними присвячено низку наукових досліджень як українських, так і зарубіжних учених кінця XX – початку XXI ст. Зокрема, науковці В. Вітлінський та Г. Великоіваненко розглядають ризик як економічну категорію, котра невід'ємно притаманна діяльності суб'єктів господарювання і пов'язана зі сприйняттям та подоланням невизначеності, конфліктів у ситуаціях планування, оцінювання, управління та необхідного вибору [5, с. 39]. Автори К. Семенова та К. Тарасова розкривають сутність категорії ризику як єдності трьох аспектів [6]. Концептуальним аспектам ризикології присвячено наукові доробки І. Вербіцької [7], С. Вітленського [5], Г. Матвієнко-Беляївої [8], Т. Мостенської [9]. Загальновідомими є класифікації ризиків та їх підвидів [10]. Певну увагу управлінню ризиками приділяли в своїх працях Дж. М. Кейнс, А. Маршалл, М. Мескон, Ф. Найт та інші зарубіжні вчені. Міжнародні організації та дослідницькі установи також висувають власні

підходи до ідентифікації, організації й управління ризиками.

На ідентифікацію, аналізування, оцінювання і контролювання ризиків з метою зменшення їхнього впливу на результати функціонування підприємств як систем та на мінімізацію негативних наслідків в проєктному менеджменті спрямоване управління ризиками. Ключовим інструментом, який дозволяє використовувати теоретичні напрацювання на практиці, слугує система управління ризиками – ризик-менеджмент. Відповідно до стандарту AS/NZS 4360:1999 [11] процес ризик-менеджменту визначається як систематичне застосування доступних менеджерам інструментів і методів для вирішення завдань, пов'язаних із ризиками. Він містить встановлення контексту, аналіз (виявлення та оцінку), вплив, моніторинг і комунікацію.

Процес функціонування підприємств потребує оцінювання його результативності в контексті управління ризиками, що є одним з ключових понять такого управління, котре пропонуємо розглядати на засадах SEE-управління з використанням SEE-аналізу, в якому закономірні зв'язки показників складових результативності процесів функціонування підприємств як складних систем є суттєвими та необхідними. Як відомо, випадковість є певною формою прояву необхідності, що зумовлює потребу врахування цієї випадковості при аналізі будь-яких систем. Це особливо важливо для зменшення ризиків, зокрема SEE-ризиків, у процесі функціонування систем. Під SEE-ризиком розумітимемо ймовірність недосягнення бажаних – у порівнянні з очікуваними – рівнів масштабності, ефективності та результативності, що може призводити до виникнення помилок і/або похибок у SEE-управлінні. Відповідно, у процесі SEE-аналізу логічно постає необхідність врахування SEE-резервів, під якими мається на увазі джерело або потенційна можливість впливу на відповідні компоненти результативності з метою їх покращення.

Для характеристики так званих управлінських SEE-дій за результатами SEE-аналізу складових результативності будь-якого процесу функціонування підприємств як систем використовуватимемо моделі Бурєннікової (Поліщук)-Ярмоленка та відповідні показники як індикатори дієвості процесу.

В роботі [12] за приклад щодо об'єкта дослідження нами обрано процес формування валового доходу одного з промислових підприємств Вінницької області протягом чотирьох років як підпроцес його виробничої діяльності. Він є процесом праці, формує частину створення ВДВ регіону, країни (вихідні дані та основні результати обчислень наведено в [12]). Темпи приросту індексів складових результативності процесу формування валового доходу підприємства за вказані вище роки подано в табл. 1, у %. До прикладу, з даних табл. 1 (рядок 3) видно, що на підприємстві у другому році у порівнянні з попереднім роком спостерігалося зростання рівня результативності процесу утворення валового доходу (показник ΔJ_R) на 47,48% за рахунок збільшення рівнів масштабності (показник ΔJ_K) на 52, 94%. Причому збільшення рівня масштабності відбувалося при збільшенні рівня валового доходу (показник ΔJ_G) на 51,09%% та зростанні впливу минулої праці (рівень минулої праці визначається рівнем матеріальних витрат і амортизації з показником Z) на 1,23% (показник $\Delta J_{1+Z/V}$). Своєю чергою, зменшення рівня ефективності процесу пояснюється зменшенням рівня її кількісної складової (показник $\Delta J_{G/Z}$) на 7,08% при зростанні рівня якісної складової (показник $\Delta J_{V/G}$) на 3,77%; виручка від реалізації продукції (показник ΔJ_V) зросла на 56,79%, а матеріальні витрати й амортизація (показник ΔJ_Z) – на 62,6% (рядок 3). Вплив усіх факторів, ефективності (з показником E) та кількісної складової ефективності (з показником G/Z) був позитивним, а інших – негативним (рядок 5). Останні два фактори можуть привести до SEE-ризиків та обмежити дієвість досліджуваного процесу, всі інші фактори пов'язані з SEE-резервами (рядок 7). Нами у такому випадку рекомендуються такі SEE-дії, як забезпечити зростання рівнів впливу ефективності процесу, який досліджувався, та кількісної складової ефективності процесу, котрий вивчався; за рахунок усіх останніх факторів – забезпечити не менший рівень впливу на нього (рядок 9).

У проєктному менеджменті зазначене вище слугує вчасному формуванню запобіжних заходів щодо зменшення негативного впливу ризиків на

досліджувані процеси при функціонуванні підприємств з використанням авторської методики SEE-управління ризиками, яка доповнює вже існуючі методи ризик-менеджменту.

Таблиця 1

Матриця SEE-управління за результатами SEE-аналізу процесу формування валового доходу підприємства за 2-й рік у порівнянні з попереднім роком у контексті управління ризиками*

Параметри *F*-імпульсів (*F = R, K, E, G, I+Z/V, G/Z, V/G, V, Z*) як темпи приросту показників:								
результативності ΔJ_R	**масштабності** ΔJ_K	**ефективності** ΔJ_E	**валового доходу** ΔJ_G	**впливу минулої праці** $\Delta J_{I+Z/V}$	**кількісної складової ефективності** $\Delta J_{G/Z}$	**якісної складової ефективності** $\Delta J_{V/G}$	**виручки від реалізації продукції** ΔJ_V	**матеріальних витрат та амортизації** ΔJ_Z
+47,48	+52,94	-3,57	+51,09	+1,23	–7,08	+3,77	+56,79	+62,6
Вплив F-імпульсів на процес, який досліджується								
Позитив.	Позитив.	Негатив.	Позитив.	Позитив.	Негатив.	Позитив.	Позитив.	Позитив.
Показники *SEE*-резервів (+) та *SEE*-ризиків (–)								
+	+		+	+		+	+	+
Рекомендовані управлінські *SEE*-дії								
Забезпечити не менший рівень	Забезпечити не менший рівень	Забезпечити зростання	Забезпечити не менший рівень	Забезпечитине менший рівень	Забезпечити зростання	Забезпечити не менший рівень	Забезпечити не менший рівень	Забезпечити не менший рівень

* **Примітка:** темпи приросту індексів складових результативності процесу формування валового доходу подано у порівнянні з минулим роком (у %).

Джерело: розраховано автором.

Висновки. Результати дослідження окремих аспектів управління ризиками на промислових підприємствах у процесі їхньої діяльності дозволили уточнити ключові положення щодо природи цього управління, зокрема з огляду на ефективність певних процесів у межах функціонування підприємств. Це уточнення здійснювалося в контексті ризик-менеджменту як одного з базових елементів системи SEE-управління, що ґрунтується на використанні SEE-аналізу. Концепція управління ризиками, побудована на методології SEE-управління, не лише забезпечує виявлення ризиків і оцінювання їхнього впливу на функціонування підприємств як цілісних систем, але й передбачає використання відповідного інструментарію. Зазначений інструментарій містить

показники результативності окремих процесів, результати SEE-аналізу, ідентифікацію SEE-ризиків і розробку превентивних заходів щодо їхнього усунення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бурєннікова Н. В., Ярмоленко В. О. SEE-управління на базі складових результативності як засіб підвищення дієвості процесу функціонування складних систем: сутність, методологія. *Бізнес Інформ.* 2016. № 1. С. 145-152.

2. Бурєннікова Н. В. Теорія та філософія результативності функціонування підприємств як систем: оновлений погляд на шляхи реалізації функцій та управління. *Бізнес Інформ.* 2021. № 6. С. 190-196.

3. Ярмоленко В. О., Поліщук (Бурєннікова) Н.В. Складові результативності функціонування складних систем як об'єкти моделювання. *Вісник Черкаського університету.* Серія: Економічні науки. 2012. № 33(246). С. 86–93.

4. Ярмоленко В. О., Бурєннікова (Поліщук) Н. В. Використання F-імпульсів як індикаторів спрямованості наслідків процесів функціонування складних систем в авторському SEE-аналізі дієвості процесів на основі складових результативності. *Збірник наукових праць SWorld. Економіка.* 2015. Вип. 1(38). Том 18. С. 4–14.

5. Вітленський В. В., Великоіваненко Г. І. Ризикологія в економіці і підприємництві. Київ: КНЕУ, 2004. 480 с.

6. Семенова К. Д., Тарасова К. І. Організація системи управління ризиками на підприємстві. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць* за ред. М.І. Зверякова (голов. ред.) та ін., Одеса: ОНЕУ. 2015. Вип. 3. № 58. С. 221–227.

7. Вербіцька І. І. Ризик-менеджмент як сучасна система управління ризиками підприємницьких структур. *Сталий розвиток економіки.* 2013. № 5. С. 282–291. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_5_37.

8. Матвієнко-Біляєва Г. Л. Ризик-менеджмент як сучасна система ефективного управління ризиками підприємницьких структур. *Молодий вчений.*

2018. № 4. URL: http://www.donnuet.edu.ua/index.php/en/nauka/oholoshennia/1413-zbirka-tez-za-robotoiu konferentsii/file.

9. Мостенська Т. Л., Скопенко Н. С. Ризик-менеджмент як інструмент управління господарським ризиком підприємства. URL http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/8856.

10. Єлейко Я. І., Єлейко О. І., Раєвський К. Є. Інвестиції, ризик, прогноз. Львів: Львівський банківський інститут Національного банку України. 2000. 176 с.

11. 166AS/NZS Risk Management Standart4360:1999 [Електронний ресурс].URL: http://www.riskmanagement.com.ua.

12. Бурєннікова Н. В., Гордійчук А. П. Оновлені підходи до ризик-менеджменту в контексті моделювання результативності функціонування підприємств на засадах SEE-управління. *Бізнес Інформ.* 2024. № 1. С. 354–362.